

Praksa sudova opšte nadležnosti

PRESUDA ZBOG IZOSTANKA (član 176. ZPP) – SPOR MALE VREDNOSTI

Obrazloženo osporavanje tužbenog zahteva isticanjem procesno-pravnih ili materijalno-pravnih prigovora mora se uzeti u obzir prilikom donošenja presude zbog izostanka.

Obrazloženje:

Odredba člana 476. ZPP ("Sl. glasnik RS", br. 125/04) glasi:

"Ako tuženi ne dođe na ročište za glavnu raspravu, a uredno je pozvan, doneće se presuda kojom se usvaja tužbeni zahtev (presuda zbog izostanka).

Sud će presudom iz stava 1. ovog člana odbiti tužbeni zahtev ako su činjenice na kojima se zasnivana tužbeni zahtev u suprotnosti sa dokazima koje je tužilac podneo ili sa opštepoznatim činjenicama.

Sud će presudom iz stava 1. ovog člana odbiti tužbeni zahtev ako se radi o zahtevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 3. stav 3. ZPP)."

Iz zahteva za rešavanje spornog pravnog pitanja i različitih odluka opštinskih, okružnih i Višeg privrednog suda, proizilazi sporno:

– da li se može doneti presuda zbog izostanka ako je tuženi osporio tužbeni zahtev istakavši procesne ili materijalno-pravne prigovore, a ne pristupi na prvo ili neko docnije ročište za glavnu raspravu.

U primeni citirane odredbe sudska praksa je kolebljiva.

Po prvom gledištu, ako tuženi ospori tužbeni zahtev u odgovoru na tužbu, podneskom, prigovorom, na jednom od ročišta za glavnu raspravu doneće se presuda zbog izostanka u slučaju da je uredno pozvan, bez obzira na stanje dokaza i raspravljenost. Smatra se da je procesna norma jasna i da se zbog imperativnosti mora striktno poštovati, jer se na taj način obezbeđuje ostvarivanje zakonitosti, jednakosti u postupku, pravna sigurnost, ekonomičnost u pružanju zaštite i disciplina učesnika u postupku. U maličnim sporovima zakonodavac insistira na sumarnosti postupka i načelu usmenosti (neposrednosti), a ne pismenosti. Pravne praznine u ovoj materiji nema i odredba se primenjuje onako kako glasi. Praktične teškoće u obezbeđivanju prisustva tuženog u slučaju masovnosti sporova su irelevantne jer je moguće angažovati punomoćnika.

Po drugom gledištu procesno-pravne norme su uglavnom imperativne prirode i procedura kao garancija pravne sigurnosti i garancija zakonitosti ne dopušta veliku slobodu u tumačenju zbog jasnosti pravila. Međutim, i za procesno pravo treba "prihvatiti mogućnost primene analogije, *argumentum a contrario* i drugih načina tumačenja... Gramatičkom tumačenju se ne sme pridavati odlučujući značaj. Prilikom utvrđivanja smisla odredaba treba poći od stava da je cilj parničnog postupka **održavanje poretka subjektivnih prava**... U situaciji za koju zakon ne daje nesumnjiv odgovor, pravi smisao se dobija utvrđivanjem cilja kome zakonodavac u toj situaciji treba da teži polazeći od pomenute svrhe postupka... Umesto vernosti slovu zakona prednost treba dati teološkom metodu... Efikasnost pravne

zaštite ne sme da bude osujećena tumačenjem koje bi davalo prednost formi zbog nje same” (dr Borivoje Poznić i dr Vesna Rakić-Vodinelić, Građansko procesno pravo, Bgd. 1999, str. 42).

Imajući u vidu sadržinu načela građanskog sudskog postupka, njihovu konkretizaciju i mišljenje teorije, primarni cilj građanskog sudskog postupka je zaštita objektivnih prava. Ova oblast kao i svaka druga grana prava ima elemente javno-pravnog karaktera, ali je donošenje tačne i istinite presude osnovni cilj (funkcija) suda. Smanjenje broja sporova i njihovog trajanja, rasterećenost sudova i disciplina učesnika, kao i sprečavanje zloupotrebe prava u postupku opravdani su, ali ipak sekundarni ciljevi.

Sa stanovišta cilja pravilo iz člana 476. ZPP nije dovoljno jasno. Stiče se utisak da je zbog ćutanja zakona o osporavanju (neosporavanju) tužbenog zahteva stvorena pravna praznina koja se može pripisati redakcijskoj grešci zakonodavca. Pravilo nije jasno zato što ne daje odgovore na pitanja: da li ima mesta donošenju presude zbog izostanka ako je tužbeni zahtev odgovorom, podneskom, raspravljajanjem, nuđenjem suprotnih dokaza ili kojom drugom procesnom aktivnošću osporen (tuženi je u ovoj vrsti spora oslobođen davanja odgovora na tužbu, ali mu to nije zabranjeno); ako su istaknuti materijalno-pravni prigovori (primera radi, prigovor zastarelosti ili prestanka obaveze zbog isplate) ili procesno-pravni (apsolutna nenadležnost suda); ako je zahtev suprotan prinudnom pravu ili pravilima morala.

Ako bi merodavno bilo isključivo jezičko tumačenje (da je odbrana tuženog bez dejstva u slučaju izostanka sa ročišta) norma bi bila suprotna: a) opšteusvojenom pravnom principu koji datira iz rimskog prava (koji je recepcijom usvojilo kontinentalno pravo, a po uzoru na austrijsko pravo i naša kasnija parnična procedura) da prilikom donošenja odluke sud mora da ceni sve ono što se pred njim nalazi u momentu odlučivanja (*non referit quit sit notum iudici, si notum non sit in forma iudicii* – pri donošenju presude sudija može uzeti u obzir ono što je saznao u toku postupka) i b) pravilu o žalbenim razlozima iz člana 478. ZPP.

Naime, osnovna ideja i suština presude zbog izostanka je da sud bez dokazivanja uzima kao tačne i istinite činjenične tvrdnje tužioca zato što izostajanjem tuženi prećutno priznaje činjenice iznete u tužbi (pasivan stav tuženog ne treba da uspori postupak). Ona predstavlja kaznu za neposlušnost tuženog. Po pravnoj tradiciji kontumacija (prkos, tvrdoglavost, od *contumax* – tvrdoglav, neposlušan) znači posledicu nepoštovanja naloga ili zahteva magistrata; u užem smislu neodazivanje pozivu da se neko pojavi pred sudom ili odgovara na pitanja sudije (da čuti). U ranijem pravu to je značilo donošenje presude na štetu onoga ko se nije pojavio, i protiv te odluke se nije mogla ni izjaviti žalba (priziv). Ali, osporavanjem tužbenog zahteva tuženi ne čuti i ne priznaje činjenične tvrdnje tužioca. Na taj način on ipak određenom aktivnošću doprinosi donošenju istinite odluke.

Sa druge strane, pravilo iz člana 476. ZPP je u koliziji sa žalbenim razlozima iz člana 478. ZPP po kome je žalba dopuštena zbog svih apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava. Ako se o materijalnom pravu (materijalnom prigovoru tuženog) ne vodi računa (nego prevashodno o logičnom silogizmu – odnosu između istaknutog činjeničnog stanja i zahteva) i ako se u slučaju izostanka nijedan materijalno-pravni prigovor ne ceni, ni eventualni stepen raspravljenosti, iako pravilo iz člana 476. ZPP ne sadrži mogućnost odbijanja tužbenog zahteva ako je suprotan prinudnom pravu ili pravilima morala, zbog čega je dozvoljen taj žalbeni razlog (primena materijalnog prava)? Zato ciljno tumačenje upućuje na zaključak da je pravi smisao člana 476. ZPP

bio donošenje presude zbog izostanka u slučaju potpuno pasivnog ponašanja tuženog, tj. kada nije pristupio na ročište za glavnu raspravu i ako nije obrazloženo osporio tužbeni zahtev. Po ranijim procesnim pravilima (a naročito stavovima sudske prakse), svako osporavanje je značilo nemogućnost donošenja presude zbog izostanka. Međutim, pravilo iz sadašnjeg člana 476. ZPP treba tako razumeti da prosto osporavanje nije dovoljno. Ono mora biti argumentovano i na zakonu zasnovano. Ako nije (primera radi, procesni ili materijalno-pravni prigovor je neosnovan) doneće se presuda zbog izostanka iako je uložen obrazložen prigovor. Time će se bez štete za trajanje postupka održati ideja zakonodavca da se postupak učini ekonomičnijim, bržim i jeftinijim. Sve su to razlozi zbog kojih se prilikom donošenja presude zbog izostanka moraju uzeti u obzir istaknuti procesno-pravni ili materijalno-pravni prigovori koje sudija sazna do momenta odlučivanja.

Građansko odeljenje Vrhovnog suda se jednoglasno opredelilo za drugo istaknuto gledište.

(Pravni zaključak Građanskog odeljenja usvojen na sednici od 26. IV 2007)

DONOŠENJE ODLUKE O VRŠENJU RODITELJSKOG PRAVA

Sud čini apsolutno bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 61. st. 2. t. 12. ZPP kada u izreci presude u bračnom sporu odluči da se mldb. dete poverava na čuvanje, vaspitanje i izdržavanje jednom od roditelja koji će samostalno vršiti roditeljsko pravo, s obzirom da Porodični zakon poznaje samo pojam roditeljskog prava, koji je znatno širi od pojma “čuvanje i vaspitanje” mldb. deteta.

Iz obrazloženja:

Osnovano, protivtužilja u revizijskim razlozima ističe da su nižestepeni sudovi u bračnom sporu pogrešnom primenom Porodičnog zakona odlučili stavom 2. izreke prvostepene presude. Njome je odlučeno da se mldb. sin L., rođen 14. VII 2004. godine u V. poverava na čuvanje i vaspitanje majci J. Porodični zakon, pod posebnim naslovom propisuje roditeljsko pravo. Smisao roditeljskog prava propisuje u članu 67, propisujući da je roditeljsko pravo izvedeno iz dužnosti roditelja i postoji samo u meri koja je potrebna za zaštitu ličnosti, prava i interesa deteta.

Sadržina roditeljskog prava i staranje o detetu propisani su čl. 68. tač. 1. i 2. Zakona. Zakonodavac je u ovim normama propisao: “Roditelji imaju pravo i dužnost da se staraju o detetu. Staranje o detetu obuhvata: čuvanje, podizanje, vaspitanje, obrazovanje, zastupanje, izdržavanje te upravljanje i raspolaganje imovinom deteta”.

Samostalno vršenje roditeljskog prava propisano je u tački 3. čl. 77. Zakona, propisivanjem da jedan roditelj sam vrši roditeljsko pravo na osnovu odluke suda kada roditelji ne vode zajednički život, a nisu zaključili sporazum o vršenju roditeljskog prava.

Bračni spor pokreće se tužbom jednog od supružnika kao aktivno legitimisanih lica. Po zaključenju rasprave donosi se presuda u bračnom sporu. Sud je u smislu čl. 226. tač. 1. dužan da presudom o bračnom sporu odluči o vršenju roditeljskog prava. To podrazumeva obavezu suda da o bračnom sporu odlučuje na način kako je to zakonodavac propisao. Izričita zakonska norma iz čl. 226. tač. 1. Zakona nalaže sudu da u bračnom sporu odluči o roditeljskom pravu. Roditeljskom pravu na način kako je ono propisano već pomenutom odredbom čl. 68. tač. 2. Zakona. To pravo sadrži pravo na staranje o detetu koje se sastoji od čuvanja, podiza-

nja, vaspitanja, obrazovanja, zastupanja, izdržavanja te upravljanja i raspolaganja imovinom deteta. Radi se, dakle, o kompleksnom pravu koje je zakonodavac propisao isključivo u interesu deteta.

Otuda su osnovani revizijski razlozi u kojima protivtužilja ističe da Porodični zakon nalaze da se u bračnom sporu utvrdi da se vršenje roditeljskog prava poverava protivtužilji kao majci, i da su nižestepeni sudovi odlučivanjem da se mldb. sin L. poverava na čuvanje i vaspitanje protivtužilji kao majci povredili zakon na štetu deteta. Porodični zakon povređen je kako na štetu protivtužilje, tako i njenog maloletnog sina L. presuđenjem da joj se sin poverava samo na čuvanje i vaspitanje. Takvo odlučivanje ne može se smatrati zakonitim. Ono je suprotno zakonu. Stoga prvostepeni sud u izreci presude u bračnom sporu mora da odluči na način kako je to zakonodavac propisao. To podrazumeva, u konkretnom slučaju, umesto revizijom osporavanog presuđenja presuđenje da se roditeljsko pravo poverava protivtužilji kao majci maloletnog deteta. Samo takvo presuđenje je u skladu sa već pomenutim odredbama Porodičnog zakona.

Prilikom odlučivanja o vršenju roditeljskog prava nižestepeni sudovi postupaju po inerciji upotrebljavajući prethodna zakonska rešenja i odredbe, previđajući pri tome da imperativne norme Porodičnog zakona zahtevaju da se o vršenju roditeljskog prava odluči na način kako je to ukazano od strane ovog suda.

Odlučivanje protivno imperativnim normama Porodičnog zakona rezultiralo je nedostacima zbog kojih se nižestepene presude ne mogu ispitati. Izreka prvostepene presude je nerazumljiva, protivureći sama sebi, dati razlozi su nejasni i protivurečni, pa je stoga zahvaćena bitnom povredom iz člana 361. st. 2. tač. 12. ZPP-a.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1768/06 od 6. IX 2006)

NAČIN OSTVARIVANJA LIČNOG KONTAKTA SA MLDB. DETETOM

U situaciji kada roditelji između kojih teče brakorazvodna parnica ozbiljno prigovaraju jedan drugom određena ponašanja koja mogu štetiti interesu mldb. deteta, nužno je da sud odredi veštačenje putem specijalizovane ustanove i proveri da li predloženi način ostvarivanja ličnog kontakta od strane Centra za socijalni rad jeste u najboljem interesu mldb. deteta.

Iz obrazloženja:

Osnovana je revizija protivtužilje u preostalom revizijom pobijanom delu kojim je određen i uređen način ostvarivanja ličnog kontakta protivtužioca kao oca sa sinom L. Ova odluka nižestepenih sudova zasnovana je na pogrešnoj primeni materijalnog prava, tj. člana 61. Porodičnog zakona. Način određivanja ličnog kontakta oca i sina zasnovan je na mišljenjima Centra za socijalni rad u K. i V. Prevažodno na nalazu i mišljenjima Centra za socijalni rad u V. od 14. XI 2005. godine, na osnovu tog stručnog mišljenja utvrđena je prenataglašena vezanost majke za sina i s tim u vezi data kvalifikacija tog odnosa. Tako datu kvalifikaciju nižestepeni sudovi, bar za sada, preslobodno prihvataju na šta se osnovano ukazuje u revizijskim razlozima. Takvu kvalifikaciju može i mora da dâ neko ko je uz svo uvažavanje stručnih timova Centra za socijalni rad ipak kvalifikovaniji.

Protivtužilja se nije složila sa predloženim načinom ostvarivanja ličnog kontakta oca sa sinom. Za to je dala svoje razloge. Predložila je da se u interesu deteta proveri predloženi način ostvarivanja ličnog kontakta putem za to ovlašćenog Instituta za mentalno zdravlje u Beogradu – Odeljenje za porodične odnose. Predlo-

žila je veštačenje na te sporne okolnosti putem ovog instituta kao ustanove za veštačenje. Predlog je odbijen. Nižestepeni sudovi ga smatraju suvišnim. U situaciji kada se protivtuženom u iskazu protivtužilje prigovaraju određena ponašanja koja mogu štetiti interesu deteta, a protivtužilja da je preterano vezana za dete sa već datom kvalifikacijom te vezanosti, zaista je bilo nužno prihvatiti ponuđeni predlog i odrediti veštačenje na ove sporne okolnosti. Nužno je to u interesu pre svega deteta, a potom i njegovih roditelja. Porodični zakon je pre svega koncipiran na intenciji zaštite interesa deteta. Interesi roditelja moraju biti podvrgnuti zaštiti interesa deteta. To dalje podrazumeva potrebu da se putem kvalifikovane stručne ustanove utvrdi da li predloženi, a od suda utvrđeni način ostvarivanja ličnog kontakta oca i sina odgovara interesu sina-deteta. To su razlozi sa kojih revizijski sud smatra da je zbog pogrešne primene člana 61. Zakona trebalo primenom čl. 270. Porodičnog zakona prihvatiti predlog i putem specijalizovane ustanove proveriti, a potom i utvrditi da li predloženi način ostvarivanja ličnog kontakta koji su sudovi prihvatili i odredili zaista i odgovara interesu maloletnog sina stranaka.

Otuda će prvostepeni sud u ponovljenom postupku nakon provedenog predloženog veštačenja utvrditi i odrediti način ostvarivanja kontakta protivtuženog kao oca sa maloletnim sinom L.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 1768/06 od 6. IX 2006)

PROMENA LIČNOG IMENA

Sud nije nadležan da vrši promenu ličnog imena, već je za to nadležan upravni organ.

Iz obrazloženja:

Dana 28. VI 2005. D. G. je predložio da sud donese presudu kojom će utvrditi da je D. Gruban i D. Grujica isto lice od oca J. i majke Lj, rođen 28. II 1931. u Dragovića Polju, SO Kolašin. Obrazložio je da je od ranog detinjstva dobio nadimak "Grujica" koji je u potpunosti potisnuo iz upotrebe njegovo pravo ime, pa danas kao raseljeno lice sa Kosova i Metohije trpi posledice oko dokazivanja svog pravog imena, jer je u jednim dokumentima prilikom kupovine nepokretnosti označen kao Gruban, a u drugim kao Grujica što mu otežava utvrđenje imovinskih prava na Kosovu i Metohiji.

Porodični zakon u članu 351-356. propisuje zaštitu prava na lično ime, a čl. 355. da lice čije je pravo na lično ime povređeno može u parničnom postupku zahtevati od suda da utvrdi postojanje prava da se ono služi svojim ličnim imenom, naredi uklanjanje, uništenje ili preinačenje predmeta kojim je izvršena povreda prava, zabrani dalje vršenje ili ponavljanje radnje kojom se povređuje pravo, dodeli naknadu materijalne i nematerijalne štete i deo dobiti ostvaren upotrebom ličnog imena. Dakle, nadležnost suda u vezi zaštite prava na lično ime odnosi se samo na navedene slučajeve, a ne i opisani u predlagačevom zahtevu. Pored toga, po čl. 188. ZPP tužbom za utvrđenje se može tražiti da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave. Dakle, sud bi bio nadležan za odlučivanje o zahtevu radi utvrđenja da je neki konkretan pravni posao zaključilo određeno lice sa navedenim imenom, a koje je identično sa licem pod nekim drugim imenom, a što u ovoj pravnoj stvari takođe nije zahtevano.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 3665/05 od 12. IV 2007)

- 1. Kada zakonski nasljednici osporavaju samo formu zaključenog ugovora o doživotnom izdržavanju, ostavinski sud ne mora da prekine ostavinski postupak i da uputi zak. naslednike na parnicu, već može sam da odluči o tome jer se radi o pravnom, a ne činjeničnom pitanju.**
- 2. Činjenica da ugovor o doživotnom izdržavanju nije overen pred sudijom, već kod službe za overu potpisa u sudu, ne čini ugovor o doživotnom izdržavanju nepunovažnim.**

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je u postupku raspravljanja zaostavštine iza pok. R. D. utvrdio da su zakonski nasljednici Č. M., A. D., Č. R. i Č. B., kao i da je ostaviteljica zaključila 17. I 2005. godine ugovor o doživotnom izdržavanju koji je overen 18. I 2005. godine kod službenika za overu Opštinskog suda u V., Odeljenje u S., pod br. Ov. 54/2005. godine, a kojim ugovorom je pok. R. D. kao primalac izdržavanja dala u isključivo vlasništvo svoje nekretnine, pokretne stvari, pokućstvo, gotovinu i štedne uloge davaocu izdržavanja L. B. iz S. Zakonski nasljednici Č. B. i Č. R. su u sudovima mesta prebivališta dali nasledničke izjave kojima svoje nasledničke delove ustupaju njihovoj sestri A. D., a prvostepeni sud je na ročištu dana 20. XII 2005. godine pred ostalim naslednicima pročitao navedeni ugovor i uzeo od njih nasledničke izjave. Prisutni naslednici su predložili da sud obustavi postupak s obzirom da je ostaviteljica celokupnu imovinu ugovorom o doživotnom izdržavanju prenela na L. B. Nadalje su zakonski naslednici izjavili da će oni u međuvremenu pokrenuti parnicu radi poništaja ugovora o doživotnom izdržavanju, a sud je doneo pobijano rešenje na zapisnik i zatim zaključio ročište.

Imajući u vidu navedeno činjenično stanje, odnosno činjenicu da je ugovorom o doživotnom izdržavanju imovina ostaviteljice prešla u svojinu L. B., pravilno je prvostepeni sud, s obzirom da nema druge imovine koja bi bila predmet zakonskog nasleđivanja, na osnovu čl. 113. st. 1. Zakona o vanparničnom postupku obustavio raspravljanje zaostavštine.

Neosnovani su navodi žalbe zakonskih naslednika da je prvostepeni sud bio dužan da prekine postupak i uputi ih na parnicu. Zakonski naslednici su izjavili na zapisnik da predlažu obustavljanje ostavinskog postupka, kao i da će pokrenuti parnicu protiv davaoca izdržavanja. Prvostepeni sud je postupio po predlogu, a pritom nije povredio odredbe čl. 119. Zakona o vanparničnom postupku jer nema spornih činjenica vezanih za nasleđivanje. Eventualno osporavanje ugovora o doživotnom izdržavanju od strane zakonskih naslednika nije osporavanje činjenica vezanih za njegovu sadržinu kojima bi se osporila slobodna volja primaoca izdržavanja, već zakonski naslednici osporavaju njegovu formu, što je pravno pitanje, te drugostepeni sud nalazi da je ovim ugovorom volja ostaviteljice slobodno i jasno izražena i nedostaci u formi, odnosno overa kod službenika za overe umesto pred sudijom nije nedostatak koji bi automatski vodio poništaju ugovora, a sudska praksa prihvata i ovakvu formu ugovora o izdržavanju. U svakom slučaju, zakonski naslednici mogu u posebnom parničnom postupku da ostvare zaštitu svojih prava, ukoliko smatraju da su im ona povređena ugovorom o doživotnom izdržavanju.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 1358/06 od 10. V 2007)

Kada je između zakonskih naslednika sporno koja imovina ulazi u zaostavštinu ostavioca, sud je dužan na zahtev jednog od naslednika da naredi da se izvrši popis i procena zaostavštine i po potrebi postavi privremenog staraoca zaostavštine.

Iz obrazloženja:

Pobijanim rešenjem prvostepeni sud je prekinuo postupak raspravljanja zaostavštine iza pok. M. A., bivšeg iz B. G., uputio na parnicu zakonske naslednike M. G. iz B. G. i M. K. radi utvrđivanja obima zaostavštine iza pok. M. A. i obavezao zakonske naslednike M. G. i M. K. da u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti ovog rešenja dostave sudu jedan primerak tužbe, jer će u suprotnom sud nastaviti postupak u ovoj pravnoj stvari. Predlog zakonskog naslednika M. G. za popis i procenu zaostavštine prvostepeni sud je odbio.

Žalba zakonskog naslednika M. G. je osnovana.

Ispitujući pobijano rešenje u smislu čl. 372. st. 2. i 388. ZPP-a, u vezi čl. 30. st. 2. ZVP-a, ovaj sud je ustanovio da je pobijana odluka doneta pogrešnom primenom odredaba Zakona o vanparničnom postupku.

Saglasno osnovanim navodima žalbe zakonskog naslednika M. G. prvostepeni sud je preuranio sa donošenjem pobijanog rešenja, budući da je u okolnostima konkretnog slučaja, kada je između zakonskih naslednika M. G. i M. K. sporno da li neka imovina ulazi u zaostavštinu ostavioca ili ne, odnosno šta sve čini zaostavštinu ostavioca i kada je zakonski naslednik M. G. shodno tome zahtevao popis i procenu iste (podnesak od 8. XI 2004. godine), bio dužan da u smislu čl. 96. st. 3. ZVP-a naredi da se izvrši popis i procena zaostavštine ostavioca (postupak je regulisan odredbama čl. 96-104. ZVP-a) i po potrebi postavi privremenog staraoca zaostavštine (čl. 103. st. 1. ZVP-a), zbog čega je neprihvatljivo obrazloženje prvostepenog suda da je vršenje popisa i procene njegove zaostavštine necelishodno, obzirom na duži protek vremena od trenutka smrti ostavioca do podnetog zahteva za popis i procenu zaostavštine (25. VII 2004. godine – 8. XI 2004. godine).

Stoga, nakon što postupi u smislu navedenog čl. 96. st. 3. ZVP-a, prvostepeni sud će od zakonskih naslednika uzeti nasledničke izjave (čl. 117. i 118. ZVP-a), pa ukoliko i tada među njima budu sporne činjenice od kojih zavisi neko njihovo pravo ili pravni odnos (u konkretnom slučaju ako između naslednika i dalje bude sporno da li neka imovina ulazi u zaostavštinu ostavioca ili ne, tačnije šta sve čini zaostavštinu ostavioca), isti će u skladu sa odredbom čl. 23. st. 1. i čl. 121. ZVP-a prekinuti raspravljanje zaostavštine i na parnicu uputiti određenog zakonskog naslednika čije pravo smatra manje verovatnim (čl. 23. st. 2. ZVP-a), dakle ne oba zakonska naslednika, uz uput u kom roku se parnični postupak mora pokrenuti (čl. 24. st. 1. ZVP-a), kao i posledice propuštanja zakonom propisanog roka za pokretanje istog (čl. 24. st. 2. ZVP-a), sa navođenjem koje se pravo, odnosno pravni odnos ima raspraviti u postupku na koji je učesnik upućen. U suprotnom, nakon pozdanog utvrđivanja svih relevantnih činjenica za raspravljanje zaostavštine, doneće novo rešenje u ovom vanparničnom postupku.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 4384/05 od 14. II 2007)

UPUĆIVANJE NA PARNICU KOD POVREDE NUŽNOG DELA

Naslednik koji osporava raspolaganje ostavioca učinjeno ugovorom o poklonu za svog života i tvrdi da je time povređen njegov nužni deo je slabiji u pra-

vu i na njemu je teret dokazivanja tvrdnje da je njegovo subjektivno pravo povređeno, te je sud dužan njega da uputi na parnicu.

Iz obrazloženja:

Pobijanim rešenjem prekinut je ostavinski postupak iza pokojnog D. I., bivšeg iz N. S. V. I. iz N. S., sin ostavioca, upućen je na parnicu protiv N. S. rođ. I. iz N. S., ćerke ostavioca, radi dokazivanja činjenica od kojih zavisi njeno pravo na nužni deo, te određeno da je stranka dužna pokrenuti parnicu u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti tog rešenja i u daljem roku od 15 dana izvestiti sud primerkom tužbe, jer će se u protivnom postupak nastaviti i zaostavština raspaviti prema stanju u spisima predmeta.

Protiv navedenog rešenja žalbu je blagovremeno izjavio zakonski naslednik V. I. pobijajući ga iz svih zakonom predviđenih razloga, u delu kojim je na parnicu upućen on, a ne zakonska naslednica N. S.

Ispitujući pobijano rešenje u smislu odredbe čl. 372. st. 2. ZPP-a u vezi čl. 388. ZPP-a u vezi člana 30. ZVP-a, ovaj sud ustanovio je da je isto doneto pogrešnom primenom odredaba Zakona o vanparničnom postupku.

Osnovano se u žalbi navodi da je prvostepeni sud pogrešno tumačeći odredbe Zakona o vanparničnom postupku na parnicu uputio V. I., a ne N. S.

Odredbom čl. 119. st. 1. ZVP-u određeno je da će sud prekinuti raspravljanje zaostavštine i uputiti stranke da pokrenu parnicu ili postupak pred organom uprave ako su među strankama sporne činjenice od kojih zavisi neko njihovo pravo. Obzirom da su u konkretnom slučaju na nasleđe iza pokojnog D. I. pozvani V. I., sin, i N. S., kćerka, kao zakonski naslednici i da je N. S. postavila zahtev za nužnim delom stvarnopravne prirode navodeći da je njen nužni deo povređen poklonima učinjenim sinu ostavioca, pravilno je prvostepeni sud utvrdio da se u konkretnom slučaju radi o sporu o činjenicama od kojih zavisi pravo na nužni deo, kako to prvostepeni sud navodi u obrazloženju svog rešenja, suprotno žalbenim navodima kojima se ističe da prvostepeni sud nije utvrdio da li se radi o sporu o obimu zaostavštine ili o sporu o pravu naslednika koje proističe iz zaostavštine. Međutim, prvostepeni sud je pogrešno utvrdio čije je pravo manje verovatno, naslednik koji osporava raspolaganje ostavioca učinjeno darovnim ugovorom za svog života i tvrdi da je time povređen njegov nužni deo (u konkretnom slučaju N. S. je slabija u pravu i na njoj je teret dokazivanja istinitosti te tvrdnje radi ostvarenja subjektivnog prava, te se ona upućuje na parnicu jer bi u suprotnom, kako je to učinio prvostepeni sud, V. I. kao zakonski naslednik morao da dokazuje negativne činjenice da darovnim ugovorima nije povređen nužni deo, što u parničnom postupku nije prisutno jer se u parnici po pravilu dokazuju pozitivne činjenice, a u tom smislu se i postavlja tužbeni zahtev da se utvrdi da je učinjenim poklonom ostavilac povredio nužni deo zakonskog naslednika, te da se ima izvršiti redukcija poklona u delu sa kojim treba da se namiri nužni naslednik.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 2268/06 od 7. II 2007)

POVREDA NUŽNOG DELA

Redukcija poklona i utvrđivanje novčane protivvrednosti nužnog dela i obveznika isplate na ime povređenog nužnog dela ostvaruje se u parnici, a ne u ostavinskom postupku.

Odredbom čl. 39. Zakona o nasleđivanju ("Sl. glasnik R. Srbije", br. 46/95) regulisano je ko su nužni naslednici ostavioca, a to su potomci, usvojenici i njihovi potomci, bračni drug, roditelji, usvojilac, braća i sestre, dedovi i babe i ostali preci, dok je članom 40. Zakona o nasleđivanju regulisano da nužnim naslednicima pripada deo zaostavštine kojim ostavilac nije mogao raspolagati i koji se naziva nužnim delom. Nužni deo potomaka, usvojenika i njihovih potomaka i ostaviočevog bračnog druga je polovina, a nužni deo ostalih nužnih naslednika je trećina dela koji bi svakom od njih pripadao po zakonskom redu nasleđivanja.

Ako nužni naslednik ne može ili neće da nasledi njegov nužni deo ne pripada ostalim nužnim naslednicima.

U konkretnom slučaju, iza pokojne B. Z. zakonski naslednici su ćerke S. Z. i S. J. i iza pokojnog sina ćerka L. K., unuka ostaviteljice, dakle po osnovu zakonskog nasleđivanja S. Z. bi dobila 1/3 nasleđa, što znači da visina njenog nužnog dela iznosi polovinu od zakonskog nasleđivanja, a to je 1/6 dela. Budući da je odredbom čl. 40. st. 3. isključena primena prava priraštaja između nužnih naslednika, jer ako neki nužni naslednik neće ili ne može da nasledi, to ne utiče na veličinu nužnog dela ostalih nužnih naslednika, te se njihov nužni deo neće povećati zbog toga. O nužnom delu sud odlučuje samo na zahtev nužnih naslednika, a ne i po službenoj dužnosti i to samo u nužnom delu onih naslednika koji su zahtev podneli, u konkretnom slučaju naslednica S. Z., zbog čega je ostavinsko rešenje u delu kojim je utvrđena visina nužnog dela S. Z. preinačio tako što je utvrđeno da je visina nužnog dela 1/6, a vrednost nužnog naslednog dela 158.286,03 dinara.

Neosnovano naslednica S. Z. u žalbi ističe da je prvostepeni sud trebao rešenjem utvrditi ko je obveznik vraćanja poklona usled povrede nužnog dela po darovnom ugovoru od 10. X 1995. godine, do visine navedenog nužnog dela, odnosno obveznik isplate novčane protivvrednosti nužnog dela S. Z., u kom roku je obveznik dužan isplatiti novčani iznos utvrđenog nužnog dela, kao i da plati zateznu kamatu na tako utvrđenu visinu nužnog dela od dana utvrđivanja vrednosti nužnog dela do isplate, ovo stoga što se navedeno ostvaruje u parnici u kojoj tužbeni zahtev treba postaviti radi izlučenja na bazi konkretizovanih elemenata, tj. da se određeno navede i postavi u čemu se sastoji povreda nužnog dela, koliki je deo kojim je nužni deo povređen te da se traži da sud obaveže tuženika na izlučenje njegovog nužnog dela iz ostavinskih dobara ili njihovu protivvrednost.

(Presuda Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 144/2006 od 8. II 2007)

ODGOVORNOST JAVNOG GLASILA I ODGOVORNOG UREDNIKA ZA NAKNADU ŠTETE

Vernim prenošenjem rasprave i saopštenja, bez obzira na tačnost njihovog sadržaja, iscrpljuje se odgovornost javnog glasila zbog čega odgovorni urednik i javno glasilo ne mogu biti odgovorni za eventualnu netačnost prenetih sadržaja, pa čak i ako je njima povređen ugled i čast tužiocima.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tužilac je rođen 1955. godine, živi sa porodicom u Č. i od 15. III 1999. godine je direktor preduzeća "D" iz N. S. Grupa radnika tog preduzeća je Anketnom odboru skupštine Vojvodine za borbu protiv korupcije i kriminala protiv tužioca podnela pismenu prijavu kojom ga terete

za preduzimanje radnji kojima je preduzeću naneta šteta. Sednica Odbora je zakazana za 31. III 2001. godine, o čemu su obavešteni organi Skupštine Vojvodine i Pokrajinski sekretarijat za informacije, koji je na sednicu pozvao novinare. Prisutni novinari su pratili diskusiju u toku sednice Odbora (bez prava na postavljanje pitanja), a podeljen im je i pisani materijal koji je sadržao pismenu prijavu radnika, predložene dokaze i zapisnik sa sednice, sa zaključkom Odbora da je kompletna dokumentacija sa sednice dostupna javnosti. Novinarka tuženog "B. P" čiji je glavni urednik tuženi V. S. je 2. IV i 6. IV 2001. godine u dnevnom listu "B" objavila tekstove pod naslovom: "Nestalo 750.000 DM" i "Nestalo 1,6 miliona" u kojima je na osnovu dobijenog pismenog materijala, neproveravajući istinitost iznetih navoda u njima, verno prenela informacije koje se odnose na sadržinu optužbi radnika preduzeća "D" protiv tužioca, izjave tužioca iznete u odbrani od optužbi, tok sednice i sadržinu priloženih pismenih dokaza, bez iznošenja tvrdnji ili zaključaka da je tužilac učinio bilo koju nezakonitu radnju.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja pravilno je stanovište nižestepениh sudova da nema odgovornosti tuženih za nematerijalnu štetu koju je tužilac pretrpeo u vidu duševnih bolova zbog povrede časti i ugleda, do kojih je došlo objavljivanjem navedenih tekstova.

U konkretnom slučaju, tekstovi u dnevnom listu "B" su objavljeni 2. IV i 6. IV 2001. godine, odnosno u periodu pravnog vakuuma u oblasti javnog informisanja jer je od 16. II 2001. godine prestao da važi Zakon o javnom informisanju ("Sl. list SRJ", br. 1/01) primenom Zakona o prestanku važenja Zakona o javnom informisanju ("Sl. glasnik RS", br. 11/01), a novi Zakon o javnom informisanju stupio je na snagu 22. IV 2003. godine ("Sl. glasnik RS", br. 43/03). U takvoj situaciji, neophodno je i jedino moguće primeniti načela na kojima se zasnivaju prava i obaveze učesnika u procesu javnog informisanja, u skladu sa Ustavom i međunarodnim aktima koji regulišu ovu materiju, a koji su bili ratifikovani u našoj zemlji u vreme objavljivanja članka.

Sloboda javnog informisanja predstavlja Ustavom zagarantovano pravo kroz pravo na slobodu štampe i druge vidove javnog informisanja (čl. 46. tada važećeg Ustava RS), a izražena je i kroz čl. 19. st. 2. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (iz 1966. godine, koji je ratifikovan 1976. godine), po kome svako ima pravo na slobodu izražavanja, što uključuje slobodu da traži, prima i širi informacije i ideje bilo koje vrste, bez obzira na granice, usmeno, napisano ili putem štampe, u umetničkom obliku ili bilo kojim drugim sredstvima po svom izboru.

Sloboda izražavanja obuhvata iskaze u obliku mišljenja (vrednosni iskaz), ali i činjenični i mešoviti iskaz, a obaveštavanje, odnosno objavljivanje vesti predstavlja jedan od oblika izražavanja. Pre objavljivanja iskaza (bez obzira o kom vidu se radi) postoji dužnost novinarske pažnje koja obavezuje novinara i odgovornog urednika da primereno okolnostima, provere poreklo, istinitost i potpunost podataka o događaju, pojavi ili ličnosti na koju se odnosi sadržina informacije, a da tuđe ideje, mišljenja i informacije prenesu i objave verodostojno i potpuno.

Pored obaveze novinarske pažnje, sloboda izražavanja u sredstvima javnog informisanja može da se ograniči radi ostvarivanja poštovanja i zaštite prava i ugleda drugih lica (čl. 19. st. 3. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima). Pravom na čast, čovek je zaštićen od nečovečnog tretiranja, a pravo na ugled štiti od stvaranja pogrešne predstave o licu kojom se narušava njegovo dobro ime i društveni status.

U konkretnom slučaju, tekstovi u dnevnom listu "B" od 2. IV i 6. IV 2001. godine, objavljeni u skladu sa zaključkom Anketnog odbora Skupštine Vojvodine za borbu protiv korupcije i kriminala, o dostupnosti javnosti kompletne dokumentacije sa sednice Odbora od 31. III 2001. godine. Pri tom, sadržinu tekstova čine verno prenete informacije o optužbama koje su radnici u pisanoj prijavi izneli protiv tužioca, njihove usmene iskaze, kao i izjavu tužioca datu pri odbrani od ovih optužbi, tok sednice i sadržinu dobijenih pismenih dokaza. U ovim tekstovima nema ocene priloženih dokaza i datih iskaza od strane novinara, niti davanja vrednosnog suda o tužiocu, odnosno tužilac se ne označava učiniocem dela, niti se oglašava krivim (nema povrede pretpostavke nevinosti).

Imajući u vidu da se radi o verodostojnom i potpunom prenošenju informacija o toku i sadržini postupka pred Anketnim odborom, dobijenih neposredno od nadležnog državnog organa, ispoštovano je načelo obaveze novinarske pažnje, te nije postojala obaveza provere istinitosti optužbi protiv tužioca. Sloboda javnog informisanja je načelo zasnovano u interesu javnosti, pa zbog toga prenošenje sadržine i toka postupka pred nadležnim organom, čak i u situaciji kada se nekom licu stavlja na teret optužba da je izvršio nezakonitu radnju, ne predstavlja nečovečno tretiranje tog lica ili stvaranje pogrešne predstave o njemu, kojom se narušava njegov dobro ime i društveni status, posebno u situaciji, kao u konkretnom slučaju, gde su pored optužbi radnika preduzeća "D" verno prenete i izjave tužioca kojima odbija ove optužbe. Dakle, vernim prenošenjem rasprave i saopštenja, bez obzira na tačnost njihovog sadržaja, iscrpljuje se odgovornost javnog glasila, zbog čega tuženi, odgovorni urednik i javno glasilo ne mogu biti odgovorni za eventualnu ne tačnost prenetih sadržaja, pa čak iako je njima povređen ugled i čast tužioca.

Neosnovani su i navodi u reviziji da je povreda ugleda i časti tužioca došla naslovljavanjem objavljenih novinskih članaka od 2. IV i 6. IV 2001. godine. Naslovi "Nestalo 750.000 DM" i "Nestalo 1,6 miliona" sadrže neodređenu formulaciju iz koje ne postoji mogućnost identifikacije tužioca, zbog čega se neosnovano ističe da se prosečan građanin čitanjem naslova informiše o "učinjenoj" proneveri od strane tužioca, a da se pre čitanja sadržine članaka kod čitaoca stvara svest o izvršenoj radnji pronevere.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 2650/06 od 21. III 2007)

REFUNDACIJA TROŠKOVA UGRADNJE KUKA

Pacijent ima pravo na refundaciju troškova lečenja i nabavke veštačkog kuka ako je operacija bila nužna i opravdana, a zamena obolelog kuka totalnom protezom jedini vid efikasnog lečenja.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenim činjenicama, dana 14. VII 2002. godine tužilja je pala na ulici i prilikom pada polomila je butnu kost, zbog čega je prebačena u bolnicu na ortopediju i istoga dana joj je urađena operacija, kojom prilikom joj je ugrađena parcijalna proteza. Tužilji je rečeno da će proteza trajati 15 do 17 godina, ali po proteku roka od 2 godine počeli su da se javljaju izvesni bolovi, zbog čega je tužilja jedno vreme pila lekove, a zatim je dobijala injekcije. Pošto ti bolovi nisu prestajali obratila se za pomoć u urgentni centar 12. VII 2005. godine kojom prilikom joj je snimljen kuk, nakon čega je lekar konstatovao da se mora izvršiti ponovna operacija kuka iz razloga što se parcijalna proteza pomerila. Tužilja se obratila

zdravstvenoj ustanovi "B" B. dana 22. VIII 2005. godine, gde je i pregledana i ustanovljena joj je dijagnoza. Ortopedskim nalazom je konstatovano da je tužilji 2002. godine na Ortopedskoj klinici u N. S. ugrađena endoproteza i da se žali na bolove u operisanom levom kuku, da hoda uz pomoć štapa, da su pokreti ograničeni i bolni, te da su rotacije neizvodljive. Na osnovu kliničkog rentgenskog nalaza indikovano je operativno lečenje u smislu zamene endoproteze i ugradnja totalne, pa je tužilja stavljena na listu čekanja, jer se nije radilo o hitnom slučaju.

Tužilja je kao osiguranik tuženog zbog problema sa kukom upućena na stacionarno lečenje u Institut za ortopedsko-hirurške bolesti "B" u B. uputom koji je overila lekarska komisija tužene filijale, koja je dala saglasnost za bolničko lečenje, i pri tome je odobrila i troškove putovanja. Tužilja je lečena u navedenom institutu u periodu od 19. IX 2005. godine do 21. X 2005. godine. S obzirom na stanje i tok bolesti, a imajući u vidu laboratorijske i druge nalaze koji potvrđuju dijagnozu, tužilji je predloženo operativno lečenje i operacija je obavljena 4. X 2005. godine kada je ugrađena bescementna proteza kuka. U navedenoj otpusnoj listi je konstatovano da je tužilja u bolnicu primljena zbog bolova u levom kuku i otežanog hoda, da joj je pre tri godine operisan levi kuk zbog traume, da je osposobljena za hod uz pomoć štaka, oslonac na operisanu nogu dozvoljen, da je otpuštena kući i da joj je dat savet za dalji režim života i vežbe. Tužilja je operisana dana 4. X 2005. godine, mimo liste čekanja, na koju je stavljena 22. VIII 2005. godine jer se nije radilo o hitnom slučaju pošto je na lični zahtev nabavila protezu kuka. Institut za ortopedsko-hirurške bolesti "B" raspolaže protezama kuka koje se ugrađuju pacijentima sa liste čekanja. Tužilja je platila protezu u iznosu od 235.947,82 dinara po predračunu dana 12. IX 2005. godine. Tužilja je dana 1. XI 2005. godine podnela zahtev za naknadu troškova nabavke proteze tuženom koji je rešenjem od 20. II 2006. godine odbio zahtev tužilje za naknadu troškova izvršene operacije i nabavke cementa proteze kuka u iznosu od 235.947,82 dinara.

Na tako utvrđene činjenice prvostepeni sud je pogrešnom primenom materijalnog prava tužbeni zahtev tužilje kao neosnovan odbio sa razloga koje ovaj sud ne prihvata, jer po stanovištu ovog suda, s obzirom da iz utvrđenih činjenica nesumnjivo proizilazi da je Institut za ortopedsko-hirurške bolesti "B" u B. dana 4. X 2005. godine tužilji koja je bila osiguranik tuženog operisao levi kuk, kojom prilikom joj je ugrađena bescementna proteza kuka, koji operativni zahvat obzirom na zdravstveno stanje tužilje je bio apsolutno neophodan i opravdan, te da je tužilja sama finansirala nabavku cementne proteze u iznosu od 235.947,82 dinara dana 12. IX 2005. godine, koji iznos joj tuženi nije naknadio, da je sporna operacija kod tužilje bila medicinski indikovana zbog iscrpljenosti svakog drugog načina konzervativnog lečenja, te da je bila medicinski neophodna i opravdana jer se tužilja nalazila u izuzetno teškom zdravstvenom stanju, a operativno lečenje zamenom obolelog kuka totalnom protezom jedini je i neophodan vid efikasnog lečenja, to tužilja osnovano potražuje od tuženog da joj kao osiguraniku naknadi troškove ortopedskih pomagala koja je sama finansirala, tim pre što je tužilja kao osiguranik tuženog zbog problema sa kukom upućena na stacionarno lečenje u Institut za ortopedsko-hirurške bolesti "B" u B. uputom koji je overila lekarska komisija tužene filijale, koja je i dala saglasnost za bolničko lečenje i pri tome odobrila i troškove putovanja. To što se kod tužilje nije radilo o hitnom slučaju u smislu urgentne medicine (mehaničke povrede i sl.) i što je tužilja koristila zdravstvene usluge mimo liste čekanja nabavivši sama protezu kuka, koja je utvrđena od strane zdravstvene ustanove u kojoj je operisana, ne znači da tužilja nema pravo na refundaciju troškova nabavke predmetne proteze u visini od 235.947,82 dinara koli-

ko je platila, budući da je članom 30. stav 3. Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja prava zdravstvenog osiguranja regulisano da ukoliko lekarska komisija po zahtevu osiguranika u slučaju korišćenja zdravstvene zaštite iz stava 1. i 2. ovog člana oceni da se takva zdravstvena zaštita nije mogla obezbediti osiguraniku na području matične filijale, matična filijala će snositi troškove zdravstvene zaštite i naknadu za putne troškove, koji član ne predviđa potrebu ustanovljavanja liste čekanja kada se zdravstvena zaštita ostvaruje van područja matične filijale. U konkretnom slučaju, proteza koja je ugrađena tužilji ne bi opterećivala sredstva Instituta "B" niti bi umanjila prava njihovih pacijenata na besplatnu ugradnju proteza, a lista čekanja odnosi se na ustanove i osiguranike matične filijale koja zaključuje ugovor o finansiranju zdravstvene zaštite sa tom ustanovom za svaku kalendarsku godinu, čime obezbeđuje osiguranicima da po nekom redu ostvaruju pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu, zbog čega je ovaj sud obavezao tuženog da tužilji isplati iznos od 235.947,82 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od 28. X 2005. godine do dana isplate.

(Presuda Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 1046/07 od 5. IV 2007)

REFUNDACIJA TROŠKOVA PREGLEDA MAGNETNOM REZONANCOM

Kada zbog sumnje na moždani udar je neodložno i hitno izvršiti pregled magnetnom rezonancom, tada osigurano lice ima pravo na pregled mimo liste čekanja, a Republički zavod za zdravstveno osiguranje je dužan da refundira troškove pregleda osiguranom licu.

Iz obrazloženja:

U toku prvostepenog postupka je utvrđeno da je tužilja, kao osiguranik tuženog drugog reda, 2. XII 2004. godine izvršila snimanje glave metodom kompjuterske tomografije (CT) u Centru za radiologiju Instituta za plućne bolesti u Sr. Kamenici i da je u nalazu zaključeno da je potrebno izvršiti pregled magnetnom rezonancom radi potvrđivanja i dalje diferencijacije infarkta mozga. Povodom uputa od strane lekara, komisija Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje, Beograd, filijala za Južno-Bački okrug, Novi Sad, ispostava Vrbas, 1. XII 2004. godine dala je saglasnost za CT ili MR snimanje endokranijuma u Sr. Kamenici. Tužilja je 10. XII 2004. godine potpisala izjavu odštampanu na formularu Instituta za onkologiju u Sr. Kamenici kojom izjavljuje da je upoznata sa listom čekanja i zakazanog pregleda za 18. VIII 2005. godine, te da se saglašava da sama snosi troškove zdravstvene usluge pregleda magnetnom rezonancom koje će se obaviti odmah, mimo liste čekanja. Tužilja je platila iznos od 12.000,00 dinara za pregled MR i podnela zahtev za refundaciju troškova Republičkom zavodu za zdravstveno osiguranje, filijala za Južno-Bački okrug. Rešenjem filijale br. 450 124612004-13 od 31. XII 2004. godine tužilja je odbijena, a što je potvrđeno rešenjem zavoda br. Up II-2/02 br. 541-567/05 od 5. VIII 2005. godine.

Iz napred navedenog, potpuno i pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, pravilno je odlučio prvostepeni sud kada je usvojio tužbeni zahtev, a na osnovu čl. 18, 70, 71. i 72. tada važećeg Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Sl. glasnik RS", br. 18/92). Ovim odredbama predviđeno je: da se obaveznim zdravstvenim osiguranjem obezbeđuje zdravstvena zaštita za lekarske preglede i druge vrste medicinske pomoći u cilju utvrđivanja zdravstvenog stanja, da se pri ostvarivanju zdravstvene zaštite osiguranim licima obezbeđuje korišćenje svih vidova te zaštite, uz primenu savremenih medicinskih metoda i sredstava, da osigurano lice ostvaruje

zdravstvenu zaštitu u zdravstvenoj ustanovi i kod drugog nosioca zdravstvene službe koji imaju sedište na području filijale Zavoda za zdravstveno osiguranje i da u određivanju načina korišćenja zdravstvene zaštite i ocenjivanju medicinske opravdanosti ostvarivanja pojedinih vidova zdravstvene zaštite učestvuju stručno-medicinski organi. Kako je kod tužilje kao pacijentkinje od strane lekarske komisije utvrđena potreba za CT i MR pregledom mozga, zbog sumnje na moždani udar, a što je zahtevalo hitnu dijagnostiku i lečenje, nesumnjivo je pregled magnetnom rezonancom bio neophodan u smislu ostvarivanja prava iz zdravstvene zaštite, koju tužilja uživa kao osigurano lice Zavoda za zdravstveno osiguranje, a Zavod je obavezan da pokrije troškove pregleda.

Prvostepeni sud je pravilno utvrdio obavezu isplate tužilji navedenog iznosa troškova snimanja magnetnom rezonancom solidarno od strane oba tužena, ali drugostepeni sud nalazi da je reč o drugom pravnom osnovu od onog koji se navodi u obrazloženju pobijane presude. Osnov za plaćanje troškova se ne nalazi u naknadi neke štete koju je pretrpela tužilja, već u sticanju bez osnova na strani tuženih, te je reč o primeni čl. 210. i 214. ZOO, zbog postojanja prelaska dela imovine tužilje u imovinu tuženih bez pravnog osnova u nekom pravnom poslu ili zakonu, te su oni dužni kao sticaoci da vrate tu imovinu, zajedno sa plaćanjem zakonske kamate od dana sticanja.

Neosnovani su navodi iz žalbi oba tužena u kojima se ističe da je u skladu sa čl. 9a. Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja, tužilja zahtevala da mimo liste čekanja izvrši pregled, te je i potpisala izjavu kojom prihvata da sama snosi troškove pregleda. Drugostepeni sud nalazi da je od strane lekarske komisije, kako to stoji u spisima predmeta, postojala saglasnost za preglede mozga metodama CT i MR, te da je nakon CT pregleda od lekara specijaliste u Institutu za plućne bolesti zatražen pregled MR radi bliže diferencijacije bolesti, a što je uslov za uspešno lečenje i spada u korpus prava tužilje na zdravstvenu zaštitu. Neophodnost hitnog ostvarivanja navedenog prava je nesumnjivo zbog prirode bolesti tužilje i čekanje od nekoliko meseci na pregled radi precizne analize i diferencijacije bolesti bi ugrozilo još više zdravlje tužilje i nema mesta da se primeni navedena odredba Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja, niti izjava na formularu o ličnom snošenju troškova ima važnost jer tužilja zbog situacije u kojoj se nalazila nije imala mogućnost izbora. Prema navedenom, tuženi Zavod je bio dužan da snosi troškove pregleda tužilji, te je solidarno sa tuženim Institutom kao pružaocem zdravstvenih usluga, u smislu navedenih odredaba Zakona o zdravstvenom osiguranju i ZOO, odgovoran za sticanje bez osnova.

(Presuda Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 1400/06 od 10. V 2007)

SOLIDARNA ODGOVORNOST

Postoji solidarna odgovornost Grada i JKP "Čistoća" za štetu koju je oštećeni pretrpeo ugrizom psa lutilice.

Poveravanje obavljanja određene komunalne delatnosti javnom preduzeću ne oslobađa od odgovornosti Grad.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenim činjenicama tužilac se sa svojim prijateljem dana 2. III 2005. god. oko 23,45 h vraćao svojoj kući, na Bul. C. L. br. 5. Neposredno ispred ulaza zgrade u kojoj tužilac stanuje, prema tužiocu i njegovom prijatelju pritrčala

su tri psa lutilice od kojih je jedan pas bio veći, žute boje, a druga dva su bila manja. Veći pas, žute boje pritrčao je tužiocu sa leđa i ugrizao ga za levu nogu, odnosno levu potkolenicu. Nakon toga tužilac i njegov prijatelj su utrčali u zgradu u kojoj stanuje tužilac. U momentu kada su ušli u lift tužilac i njegov prijatelj su primetili da su pantalone tužioca na mestu gde ga je pas ugrizao pocepane i da na mestu ugriza noga tužioca krvari. Kada je tužilac došao do svog stana pozvao je taksi i otišao u Urgentni centar gde mu je ukazana prva pomoć.

Tužilac je pregledan na Odeljenju za urgentnu hirurgiju Instituta za hirurgiju u N. S., a sledeći dan u Pasterovom zavodu u N. S. gde je konstatovana povreda: ugriz psa leve potkolenice. Reč je o lakoj telesnoj povredi.

Na osnovu napred navedenog, a u svemu pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pravilnom primenom odredaba čl. 184. i čl. 154. st. 2. Zakona o obligacionim odnosima, odredbe čl. 2. Zakona o komunalnim delatnostima i čl. 39. Odluke o uslovima za držanje i zaštitu domaćih životinja na teritoriji grada N. S. ("Sl. list Grada", br. 8/94), odlučujući o naknadi nematerijalne štete prvostepeni sud je zauzeo pravilan stav o odgovornosti prvotuženog, koji prihvata i ovaj sud.

Odredbom čl. 2. navedenog Zakona o komunalnim delatnostima propisano je da opština, grad, odnosno Grad Beograd, uređuje i obezbeđuje uslove obavljanja komunalnih delatnosti i njihov razvoj. Odredbom čl. 39. napred navedene Odluke je propisano da poslove hvatanja i prevoza napuštenih životinja i sakupljanja vrši JKP "Čistoća", tj. ovde drugotuženi.

Neosnovani su navodi žalbe prvotuženog u pogledu njegove pasivne legitimacije i u vezi s tim njegove odgovornosti, jer je reč o tome da je prvotuženi svojom odlukom posao uklanjanja pasa lutilica poverio drugotuženom, ali je ova obaveza kao i druge komunalne delatnosti, kao delatnost od opšteg interesa saglasno Zakonu o komunalnim delatnostima, u njegovoj nadležnosti, što znači da ona predstavlja izvorno obavezu prvotuženog. Prvostepeni sud pravilno zaključuje da u predmetnoj stvari postoji solidarna odgovornost, jer samo poveravanje obavljanja ove komunalne delatnosti ne može biti osnov za oslobađanje od odgovornosti prvotuženog.

(Presuda Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 2669/2006 od 14. II 2007)

UKNJIŽBA PRAVA SVOJINE

Drugostepeni sud može po žalbi predlagača da preinači prvostepeno rešenje i dozvoli uknjižbu prava svojine, ako je predlagač uz žalbu priložio original specijalne punomoći jer su time ispunjeni uslovi za formalnu valjanost isprava na osnovu kojih se sprovodi uknjižba u javnim knjigama.

Iz obrazloženja:

Rešenjem Opštinskog suda u N. S. posl. br. Dn 1504/2004 od 24. III 2005. godine, dok je predlog za uknjižbu na 1/4 dela nekretnine u vlasništvu Č. M. iz Kanade odbijen iz razloga što predlagač uz molbu nije priložio original specijalne punomoći kojom je vlasnik ovog dela nekretnine Č. M. opunomoćio Č. V. radi prodaje njegovog dela opisane nekretnine.

Imajući u vidu stanje u spisima iz kojeg proizilazi da je predlagač zahtevao uknjižbu prava svojine na 1/2 dela nekretnine u P. u ul. D. Š. 17, sagrađene na parcelama 2296/1 i 2296/2 k. o. P. i uz svoju molbu priložio original ugovora o kupoprodaji nekretnine i specijalnu punomoć kojom jedan od ranijih vlasnika ove nekretnine Č. M. ovlašćuje Č. V. da proda njegov deo nekretnine, koja **punomoć je**

priložena u overenoj kopiji, a ne u originalu, te kako je predlagač nakon donošenja pobijanog rešenja pribavio original iste punomoći koja se nalazila u spisima Odeljenja za overu prvostepenog suda, ovaj sud nalazi da postoje uslovi za dozvolu uknjižbe prava vlasništva na 1/4 dela opisane nekretnine.

Ovo stoga što je predlagač u svojoj žalbi naveo opravdane razloge iz kojih uz predlog za uknjižbu nije dostavio original specijalne punomoći, a isti je dostavio uz svoju žalbu, čime su, po stavu ovog suda, ispunjeni uslovi za formalnu valjanost isprava na osnovu kojih se sprovodi uknjižba u javnim knjigama, saglasno paragrafima br. 26. i 27. Zakona o zemljišnim knjigama.

Podnošenjem originala specijalne punomoći uz žalbu predlagač nije postupio suprotno odredbi paragrafa 136. st. 2. Zakona o zemljišnim knjigama koji zabranjuje iznošenje novih navoda i prilaganje novih isprava u žalbi, budući da je overena kopija ove isprave već bila priložena uz molbu predlagača, a naknadno podnet samo njen original.

Imajući u vidu napred navedeno, žalba predlagača je usvojena i prvostepeno rešenje, saglasno čl. 387. st. 1. tač. 3. ZPP-a u vezi paragrafa br. 140. st. 3. Zakona o zemljišnim knjigama, preinačeno.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 4641/05 od 21. II 2007)

UKNJIŽBA PRAVA SVOJINE

Uknjižba prava svojine se vrši samo na osnovu i u skladu sa originalnim pismenim ispravama podobnim za uknjižbu.

Iz obrazloženja:

Prema stanju u spisima predmeta, predlagač je tražio uknjižbu prava vlasništva na poslovnom prostoru – objektu A. D. “Z” u V., ul. O. br. 24, koji u prirodi predstavlja prodavnicu u prizemlju stambene zgrade u O. ulici br. 24, izgrađene na parc. br. 1156, upisane u zknj. ul. br. 2484 k. o. V., u svoju korist i uz predlog je priložio pismene isprave na kojima zasniva svoje pravo.

Prema pravnim pravilima zemljišno-knjižnog prava iz Zakona o zemljišnim knjigama, uknjižba je безусловno sticanje i brisanje prava upisanih u zemljišnoj knjizi i dozvoljava se samo onda kada je pravo čije se uknjiženje traži potpuno dokazano bez ikakve sumnje o pravnom osnovu i predmetu na koji se odnosi. Ona se može dozvoliti samo na osnovu pismenih isprava podobnih za uknjižbu koje se uz molbu za upis moraju podneti u originalu.

Odlučujući o predlogu predlagača uknjižbu prava vlasništva, prvostepeni sud je pravilno primenio materijalno pravo pri zaključku da su u konkretnom slučaju ispunjeni uslovi za traženu uknjižbu (uz predlog je priložena i overena dokumentacija, kojom overom je potvrđeno da je izrađeni prepis saglasan svom izvorniku), pa je stoga neosnovano isticanje protivnika predlagača Š. M. u žalbi da je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo dozvolivši uknjižbu prava vlasništva predlagača u 2/5 dela i na placu na kome se nalazi stambena zgrada, iz razloga što iz sadržine presude, na kojoj predlagač zasniva svoje pravo (posl. br. P. 977/1994 od 12. III 1997. godine), proizilazi da je istom utvrđeno da je tamo tužilac-protivtuženi, a ovde predlagač, na osnovu kupoprodajnog ugovora zaključenog dana 9. III 1979. godine sa tamo tuženim-protivtužiocem, a ovde protivnikom predlagača stekao vangruntovno pravo vlasništva na 2/5 dela stambene zgrade u O. ulici br. 24. u V., izgrađene na parc. br. 1156, upisane u zknj. ul. br. 2484. k. o. V., što u prirodi predstavlja ceo prizemni deo navedene stambene zgrade, kao i pravo korišćenja opisane parcele u

2/5 dela, a iz čega dalje proizilazi da je pobijano rešenje u skladu sa pismenom ispravom (navedenom presudom) na kojoj predlagač zasniva svoje pravo.

U pogledu navoda žalbe da je pre uknjižbe prava vlasništva predlagača trebalo izvršiti etažiranje kupljenih prostorija u predmetnoj stambenoj zgradi, sud ih je ocenio kao neosnovane iz razloga što se etažiranje može izvršiti i kasnije, imajući u vidu da se predlagač kao vlasnik upisao samo u idealnom delu.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 488/07 od 21. II 2007)

SMETANJE DRŽAVINE – ODSUSTVO ELEMENTA PROTIVPRAVNOSTI

Kada EPS–“Elektrovojvodina” izvrši obustavu električne energije po nalogu vlasnika u poslovnom prostoru zakupca, tada ne čini smetanje državine zakupca jer nema protivpravnog ponašanja od strane “Elektrovojvodine”.

Iz obrazloženja:

U toku prvostepenog postupka utvrđeno je da je tužilac dana 22. II 2006. godine, u svojstvu zakupca zaključio sa “A-M” a.d. N. S., kao zakupodavcem, ugovor o zakupu poslovnog prostora u N. S. Ugovor je zaključen na godinu dana. Pravosnažnom presudom donesenom u postupku koji je vođen između Holding “A” a.d. N. S. i “A-M” a.d. N. S. utvrđeno je vlasništvo Holding “A” a.d. N. S. na predmetnom poslovnom prostoru, pa se Holding “A” a.d. N. S. (ovde tuženi I reda) kao vlasnik poslovnog prostora u N. S., ul. T. od 1-3 obratio EPS JP “Elektrovojvodina” (ovde tuženom II reda) sa zahtevom za isključenje električne energije i demontažu električnog brojila u navedenom poslovnom prostoru. Tuženi II reda obavestio je tuženog I reda da mogu postupiti po zahtevu tek nakon izmirenja troškova i duga za utrošenu električnu energiju. Pretplatnički odnos, nakon donošenja napred navedene presude, zaključen je između tuženog I reda i tuženog II reda, i izvršena je zamena brojila, pa su računi za utrošenu električnu energiju stizali tuženom I reda, a tužilac se kod njega interesovao o visini duga i tako i uplatio dugovani iznos za VIII, IX i X mesec 2006. godine. Nakon izmirenja traženog, tuženi II reda je dana 26. XII 2006. godine, po nalogu tuženog I reda obustavio isporuku električne energije u poslovnom prostoru u kome se nalazio tužilac.

Pravilno je prvostepeni sud zaključio da je tuženi II reda postupio u svemu u skladu sa posebnim propisom iz oblasti energetike, te da u njegovim radnjama nema elemenata protivpravnosti, ni smetanja državine, pa je pravilno odbio tužbeni zahtev tužioca u odnosu na tuženog II reda, te su neosnovani žalbeni navodi tužioca da je pravno i činjenično neutemeljen zaključak suda da u postupanju tuženog EPS JP “Elektrovojvodina” nema elemenata protivpravnosti.

Odredbama čl. 27. st. 3. Uredbe o uslovima isporuke električne energije (“Sl. glasnik RS”, br. 107/05) propisano je da je energetska subjekat za prenos, odnosno distribuciju električne energije dužan da bez odlaganja obustavi isporuku električne energije na zahtev vlasnika objekta.

Kako je tuženi I reda, Holding “A” a.d. N. S., vlasnik navedenog poslovnog objekta u N. S. u ul. T. od 1-3, i u pretplatničkom odnosu sa tuženim II reda, EPS JP “Elektrovojvodina”, pravilan je zaključak prvostepenog suda da u radnjama tuženog II reda nema elemenata protivpravnosti, jer je tuženi II reda u svemu postupao u skladu sa napred citiranim odredbama Uredbe o uslovima isporuke električne energije.

Tuženi II reda je upravo po nalogu tuženog I reda, kao vlasnika navedenog objekta, izvršio obustavu isporuke električne energije u napred navedenom poslovnom prostoru.

Na osnovu napred iznetog, pravilno je prvostepeni sud u odnosu na tuženog II reda odbio tužbeni zahtev, obzirom da u radnjama tuženog II reda nema elementa protivpravnosti, kako je već napred navedeno, jer je u svemu postupao savešno i po nalogu tuženog I reda, kao vlasnika, obustavio isporuku električne energije u poslovnom objektu u N. S., ul. T. od 1-3.

(Rešenje Okružnog suda u N. Sadu, Gž. 2617/07 od 17. V 2007)

ODREĐIVANJE PRIVREMENE MERE ZABRANE OTUĐENJA I OPTEREĆENJA NEPOKRETNOSTI

Sud u obrazloženju rešenja kojim izdaje privremenu meru zabrane otuđenja i opterećenja nepokretnosti mora dati konkretne razloge i argumente na osnovu kojih se može decidirano zaključiti da je dokazana verovatnost postojanja potraživanja i opasnost da će se ostvarenje potraživanja osujetiti ili znatno otežati. Nije dovoljno da se sud pozove samo na navode iz tužbe i predloga za određivanje privremene mere, a bez priloženih konkretnih dokaza i valjanog obrazloženja zašto smatra opravdanim izdavanje privremene mere.

Iz obrazloženja:

Tužilja je podnela tužbu sa tužbenim zahtevom da se utvrdi veći udeo i to 40% njenog vlasništva na navedenim nekretninama u ul. M. A. br. 23 u Č., a na osnovu rada i ulaganja kojim je uvećavala i održavala imovinu pokojnog Š. M. čiju celokupnu zaostavštinu je nasledila u 1/6 idealnih delova, dok su preostalu zaostavštinu nasledili tuženi. Tužilja je dana 10. XI 2006. godine podnela predlog da se odredi privremena mera kojom će se zabraniti otuđenje i opterećenje imovine tuženih u visini od 5/6 na predmetnoj stambenoj zgradi i pratećim nekretninama u ul. M. A. br. 23 u Č., do okončanja ovog postupka.

U obrazloženju prvostepenog rešenja se navodi da je sud usvojio predlog i odlučio na osnovu predloga tužilje i njenih navoda tužbe, kao i izvoda iz zemljišnih knjiga iz predmeta P.1-12/04 i predmeta O-231/99 koji s predmeti sastavni deo ovih spisa. Po čl. 302., a u vezi sa čl. 291. ZIP-a, privremena mera će se odrediti ako izvršni poverilac učini verovatnim postojanje potraživanja i opasnost da će se ostvarenje potraživanja osujetiti ili znatno otežati.

U smislu navedenog, drugostepeni sud nalazi da je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da se iz obrazloženja rešenja i spisa predmeta ne može zaključiti da je tužilja dokazala verovatnim svoj zahtev za određivanje privremene mere. Tužilja nije podnela dokaze na osnovu kojih bi njeno potraživanje bilo verovatno, niti kojima dokazuje da postoji opasnost od osujećenja ostvarenja potraživanja. U tužbi je tužilja navela da će priložiti dokaze da je ulagala u predmetnu nekretninu, a predložila je saslušanje određenih svedoka na iste okolnosti, međutim, do sada navedenu dokumentaciju nije podnela, niti je sud prikupio druge navedene dokaze, sem tvrdnji tužilje kao parnične stranke.

Drugostepeni sud ukazuje prvostepenom sudu da je u ponovljenom postupku potrebno, između ostalog, pribaviti novi izvod iz registra nepokretnosti za predmetne nekretnine s obzirom da u predmetu nema takvog izvoda, te da se tužilja obaveže da naznači činjenice na osnovu kojih proizilazi verovatnost potraživanja i opasnost od osujećenja ostvarenja potraživanja. Potrebno je da se činjenično stanje vezano za donošenje odluke o privremenoj meri upotpuni, te da se nakon svestrane ocene dokaza odluči o predlogu.

(Rešenje Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 208/07 od 18. I 2007)

RELATIVNO BITNA POVREDA ODREDABA PARNIČNOG POSTUPKA
(čl. 361. st. 1. u vezi sa čl. 342. st. 2. ZPP)

Neoznačavanje vrednosti predmeta spora u prvostepenoj presudi predstavlja relativno bitnu povredu odredaba parničnog postupka.

Iz obrazloženja:

Tačni su navodi žalbe tuženog da u pobijanoj presudi nije označena vrednost predmeta spora. Međutim, ta činjenica predstavlja samo relativno bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 361. st. 1. u vezi sa čl. 342. st. 2. ZPP-a, koja u konkretnom slučaju nije imala uticaja na pravilnost pobijane odluke, s obzirom da je prvostepeni sud sudio u sastavu u skladu sa vrednošću predmeta spora naznačenoj u tužbi i utvrđenoj u istom iznosu od 90.000,00 dinara na ročištu od 21. IX 2004. godine.

(Presuda Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 4424/05 od 28. II 2007)

PREJUDICIJELNO DEJSTVO PRAVOSNAŽNOG KONAČNOG
UPRAVNOG REŠENJA U PARNIČNOM POSTUPKU

Parnični sud kada odlučuje u parnici o tužbenom zahtevu je vezan za pravosnažnu i konačnu odluku donetu u upravnom postupku od strane nadležnog organa koja odluka je od prejudicijelnog značaja za odlučivanje u parnici i nije ovlašćen da preispituje zakonitost i pravilnost upravnog rešenja.

Iz obrazloženja:

Tužilja je uredno primala penziju do 31. VII 1998. godine kada je isplata, po rešenju tuženog od 21. I 1999. godine, na njen zahtev obustavljena. Za period od 31. VII 1998. godine do kada je tužitelju obustavljena isplata, pa do 28. II 2002. godine od kada je rešenjem tuženog od 5. XI 2003. godine nastavljena isplata, nije utvrđeno pravo tužilje na isplatu penzije. Na navedeno rešenje tuženog od 5. XI 2003. godine tužilja se nije žalila. Pravosnažnim i konačnim rešenjem tuženog donetim dana 6. IX 2005. godine ukinuto je rešenje tuženog od 5. XI 2003. godine kojim je tužilji produžena isplata penzije počev od 28. II 2002. godine. Donošenjem ovog rešenja, prema utvrđenim činjenicama, prestao je pravni osnov za isplatu tužilje po osnovu starosne penzije i za period 28. II 2002. godine do 1. V 2003. godine. S obzirom da je rešenje tuženog br. 30-181.10-3465 od 6. IX 2005. godine, kojim je ukinuto rešenje o produženju isplate penzije tužilji, pravosnažno i konačno (tužilja u smislu čl. 1, čl. 2. st. 1, čl. 7. st. 1. i čl. 12. Zakona o upravnim sporovima nije pokrenula upravni spor radi ispitivanja zakonitosti i pravilnosti navedenog drugostepenog rešenja tuženog), to isto rešenje proizvodi pravno dejstvo u pravnom prometu, što parnični sud mora uzeti u obzir prilikom donošenja odluke o tužbenom zahtevu. Razlozi zbog kojih je rešenje tuženog kojim je tužilji produžena isplata penzije ukinuto, odnosno zbog kojih je tužilji uskraćeno pravo na isplatu penzije u utuženom periodu, bili bi značajni u upravnom sporu (čl. 1. ZUP-a), ali je i u ovom postupku u kom se o zakonitosti i pravilnosti takvog rešenja ne može raspravljati.

(Presuda Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 760/07 od 16. II 2007)

Odlazak stranke na godišnji odmor ne može biti opravdani razlog za izostajanje sa ročišta, ako je stranka poziv za raspravu dobila mesec dana pre održavanja ročišta.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenju prvostepenog suda, stranke su dana 29. V 1982. godine u N. S. zaključile brak koji je zaveden pod tek. br. U braku je rođeno dvoje dece, ćerka I. i sin B. koja su sada punoletna. Zajednica života bračnih drugova trajno je prekinuta u januaru 2003. godine i nakon toga više se nije uspostavljala.

Napred navedeno činjenično stanje prvostepeni sud je potpuno i pravilno utvrdio bez bitnih povreda odredaba postupka iz čl. 361. st. 3. ZPP-a i na tako utvrđeno činjenično stanje pravilno primenio materijalno pravo kada je, saglasno odredbi čl. 41. Porodičnog zakona zaključio da se u konkretnom slučaju ne može ostvariti zajednica života i stoga razveo brak.

Odredbe čl. 41. Porodičnog zakona predviđaju da svaki supružnik ima pravo na razvod braka ako su bračni odnosi ozbiljno i trajno poremećeni ili ako se objektivno ne može ostvariti zajednica života supružnika.

U toku postupka tužena ni na koji način nije osporila navode tužbe i nije se uopšte odazivala na pozive, pa ni na ročište za glavnu raspravu radi saslušanja, iako je pozvana pod pretnjom mimoilaženja izvođenja ovog dokaza.

Naime, prvostepeni sud je pravilno postupio kada je odustao od saslušanja tužene kao parnične stranke u smislu čl. 202. Porodičnog zakona u vezi sa čl. 263. st. 2. ZPP-a. Sud može odlučiti da se sasluša samo jedna stranka ako druga stranka uskrati davanje iskaza ili se ne odazove pozivu suda. Odlazak na godišnji odmor tužene ne može biti opravdan razlog za izostajanje sa ročišta, obzirom da je tužena obaveštena o ročištu pribijanjem poziva dana 22. III 2006. godine, te je imala dovoljno vremena da odloži putovanje zbog ročišta zakazanog za 19. IV 2006. godine, pa navodi žalbe tužene izneti u tom smeru u celosti nisu osnovani.

(Presuda Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 517/07 od 1. II 2007)

ZLOUPOTREBA PROCESNIH OVLAŠĆENJA

Stranka nema pravo da zloupotrebljavajući svoja procesna ovlašćenja vređa sud i druge učesnike u postupku, već ima obavezu da se korektno ponaša u skladu sa pravilima postupka.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da je tužilac u podnesku od 16. X 2006. godine vređao sud, drugu stranku i druge učesnike u postupku navodeći da postupajući sudija, veštak Z. K. i druga lica protiv njena sprovode “organizovani kriminal, organizovano rade protiv njega, uništavajući ga finansijski, duševno, porodično svi rade organizovano protiv njega i njegove porodice zato što im tako političari naređuju”.

Odredbom čl. 104. st. 1. Zakona o parničnom postupku regulisano je da će parnični sud novčanom kaznom do 30.000,00 dinara kazniti lice koje u podnesku vređa sud, stranku ili drugog učesnika u postupku.

Nije sporno da je pravo stranke da u postupku pred sudom ističe razloge i činjenice koje ukazuju na eventualne nezakonitosti u radu i postupku suda na način predviđen pozitivnim propisima, prilažuci dokaze za svoje tvrdnje. Međutim, stranka nema pravo da zloupotrebljava svoja procesna ovlašćenja, da vređa sud i

druge učesnike u postupku, već ima obavezu da se korektno ponaša u skladu sa pravilima postupka, što u ovoj pravnoj stvari nije bio slučaj.

Suprotno navodima žalbe tužioca, pravilno je prvostepeni sud primenom citiranog člana doneo pobijano rešenje o novčanom kažnjavanju jer iz podneska od 16. X 2006. godine nesumnjivo proizilazi da je tužilac vređao državni organ kome se obratio tužbom radi zaštite svojih prava i interesa, omalovažavajući čast i ugled zaposlenih u tom državnom organu, kao i ostalih učesnika u postupku.

(Rešenje Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 436/07 od 1. II 2007)

TUŽBA ZBOG SMETANJA DRŽAVINE

Zatvaranjem vodovodne instalacije tako da se obustavlja dotok vode u vikendicu tužilje predstavlja čin smetanja državine.

Iz obrazloženja:

Prema čl. 448. st. 1. ZPP, raspravljanje po tužbi zbog smetanja državine ograničiće se samo na pretresanje i dokazivanje činjenica poslednjeg stanja državine i nastalog smetanja. Isključeno je pretresanje o pravu na državinu, pravnom osnovu, savесnosti ili nesavесnosti državine ili o zahtevima za naknadu štete.

Odredbom čl. 74. Zakona o osnovama svojinskopравnih odnosa regulisano je da se državina gubi kad držalac prestane da vrši faktičku vlast na stvari. Državina znači faktičku vlast na stvari, a ta vlast je šira od čisto prostranog odnosa te stvari i time što tužilja, koja je vlasnik i držalac vikendice, nije odlazila do vikendice duže vreme time nije izgubila državinu, jer nije izjavila volju da je napušta, niti se iz okolnosti konkretnog slučaja takvo što može zaključiti. Obzirom da je čl. 75. Zakona o osnovama svojinskopравnih odnosa regulisano da svaki držalac stvari i prava ima pravo na zaštitu od uznemiravanja ili oduzimanja državine, to je i iz tog razloga bez pravnog osnova stav prvostepenog suda da tužilja kao vlasnik i držalac nesumnjivo uživa državinsku zaštitu u smislu čl. 75. navedenog Zakona, na šta se žalbom tužilje osnovano ukazuje.

Aktivna i pasivna legitimacija čine stvarnu legitimaciju stranaka u sporu i tužilac je aktivno legitimisan ako je nosilac prava koje je predmet spora, a tuženi je pasivno legitimisan ako na njemu leži obaveza koja odgovara tužiočevom pravu. O stvarnoj legitimaciji sud vodi računa i po službenoj dužnosti, a ne samo po prigovoru stranaka jer stvarna legitimacija zavisi od materijalnog prava koje se primenjuje na određeno činjenično stanje.

Prema čl. 77. Zakona o osnovama svojinskopравnih odnosa sudska zaštita od uznemiravanja, odnosno oduzimanja državine može se tražiti u roku od 30 dana od dana saznanja za smetanje i učinioca, a najkasnije u roku od godinu dana od nastalog smetanja. To su prekluzivni materijalnopravni rokovi na koje sud pazi po službenoj dužnosti i neblagovremenu tužbu sud odbacuje. Stoga je neophodno da se na nesumnjiv način utvrdi kada je tužilja saznala za čin smetanja i učinioca, odnosno kada je izvršeno smetanje od čega zavisi blagovremenost podnošenja tužbe.

Ukoliko je tužilja, time što je koristila vodu preko zajedničkog vodomera prouzrokovala troškove koje nije isplatila, tužena je ovlašćena da svoje eventualno potraživanje prema tužilji ostvaruje u sudskom postupku, a nema ovlašćenje da obustavi dotok vode u vikendicu tužilje iz razloga što čin zatvaranja vode - vodovodne instalacije predstavlja čin smetanja poseda jer se tim činom menja dotadašnje posedovno stanje.

(Rešenje Okružnog suda u Novom Sadu, Gž. 7455/06 od 18. I 2007)

IZREKA DRUGOSTEPENE PRESUDE KADA PREINAČUJE PRESUDU U ODBIJAJUĆEM DELU

Kada drugostepeni sud preinačuje prvostepenu presudu po žalbi tužioca u odbijajućem delu izreka presude mora da glasi tako što će tužiocima pored već dosuđenih iznosa presudom prvostepenog suda dosuditi na ime naknade nematerijalne štete dodatne novčane iznose koji u zbiru sa već dosuđenim iznosima od strane prvostepenog suda, prema mišljenju drugostepenog suda, čine ukupnu pravičnu novčanu naknadu za traženu nematerijalnu štetu.

Iz obrazloženja:

Presudom Opštinskog suda u N. S. P-8594/05 od 14. IV 2006. godine delimično je usvojen tužbeni zahtev, pa je tužena obavezana da prvotužiocu naknadi nematerijalnu štetu zbog povrede časti, ugleda, sloboda i prava ličnosti isplatom iznosa od 315.000,00 dinara i za pretrpljeni strah isplatom iznosa od 300.000,00 dinara, a drugotužiocu zbog povrede časti, ugleda, slobode i prava ličnosti isplatom 225.000,00 dinara i za pretrpljeni strah isplatom 200.000,00 dinara, te da im na ime troškova parničnog postupka isplati 182.700,00 dinara, sve sa zakonskom zateznom kamatom od 10. IV 2006. godine pa do isplate. Preko dosuđenih iznosa tužbeni zahtevi tužilaca su odbijeni kao neosnovani.

Odlučujući o žalbama parničnih stranaka izjavljenih protiv te presude, Okružni sud u N. S. je presudom Gž. 3804/06 od 2. XI 2006. godine u stavu prvom izreke delimično usvojio žalbu tužilaca, preinačio navedenu presudu Opštinskog suda u N. S. i obavezao tuženu da naknadi štetu za duševne bolove zbog povrede ugleda, časti, slobode i prava ličnosti prvotužiocu isplatom iznosa od 465.000,00 dinara, a drugotužiocu isplatom iznosa od 375.000,00 dinara, za pretrpljeni strah isplatom prvotužiocu iznos od 500.000,00 dinara, a drugotužiocu isplatom iznosa od 400.000,00 dinara, sve sa zakonskom zateznom kamatom od 10. IV 2006. godine do isplate i da im naknadi troškove celog postupka isplatom iznosa od 248.700,00 dinara u roku od 15 dana. U stavu drugom izreke delimično je usvojena žalba tužene i odbijen tužbeni zahtev radi isplate zakonske zatezne kamate na dosuđenu glavnicu.

Osnovano se u reviziji ističe da je pobijana presuda zahvaćena bitnom povredom odredaba parničnog postupka iz čl. 361. st. 2. tač. 12. ZPP, jer je izreka presude nerazumljiva, protivureči sama sebi i razlozima presude.

Prema odredbi čl. 372. st. 2. ZPP drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u granicama razloga navedenih u žalbi. U ovom slučaju tužioci su izjavili žalbu protiv prvostepene presude Opštinskog suda u N. S. P-8594/05 od 10. IV 2006. godine, u delu gde je odbijen njihov tužbeni zahtev preko dosuđenih iznosa, a do traženih iznosa preinačenih tužbenim zahtevom. Shodno odredbi čl. 373. st. 2. tač. 5. ZPP, drugostepeni sud je mogao prvostepenu presudu u odbijajućem delu preinačiti i odlučiti o tom delu tužbenog zahteva u tom smislu što će tužiocima pored dosuđenih iznosa presudom prvostepenog suda dosuditi na ime naknade nematerijalne štete dodatne novčane iznose koji u zbiru sa već dosuđenim iznosima od strane prvostepenog suda, prema mišljenju drugostepenog suda čine ukupnu parničnu naknadu za traženu nematerijalnu štetu koja je predmet ovog spora.

U ovom slučaju drugostepeni sud nije postupio na navedeni način, pa ostaje nejasno u kom delu je njihova žalba usvojena i kolika je ukupna naknada dosuđena tužiocima kako u pogledu nematerijalne štete zbog povrede ugleda, časti, slobode i prava ličnosti, tako i u pogledu nematerijalne štete za pretrpljeni strah, a u

kom delu je prvostepena presuda potvrđena i žalbe stranaka odbijene u odnosu na postavljeni tužbeni zahtev tužilaca.

Sa napred navedenih razloga, Vrhovni sud je primenom čl. 406. st. 1. ZPP ukinuo prvostepenu presudu i odlučio kao u izreci ovog rešenja.

U ponovnom postupku drugostepeni sud će otkloniti učinjene bitne povrede odredaba parničnog postupka na koje je Vrhovni sud ukazao u ovom rešenju, te će ponovo odlučiti o žalbama parničnih stranaka izjavljenih protiv prvostepene presude.

(Rešenje Vrhovnog suda Srbije, Rev. 202/07 od 22. III 2007)

PRESTANAK RADNOG ODNOSA

Nedolično ponašanje zaposlenog prema drugom zaposlenom u poslovnim prostorijama i izazivanje nereda – verbalnog sukoba i fizičkog napada, kao i omalovažavanje direktora, predstavlja razlog za prestanak radnog odnosa u smislu čl. 101. st. 1. tač. 4. Zakona o radu.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju tužilac je bio radnik tužene od 1991. godine, a na osnovu zaključenog ugovora o radu br. 179/2 od 13. III 2002. godine obavljao je poslove poslovođe-tehnologa u odeljenju keramike. Tužilac je dana 16. VIII 2002. godine fizički napao radnicu N. S. uhvativši je za vrat i odgurnuvši je, a dana 20. IX 2002. godine u prostorijama tuženog nasilničkim ponašanjem ušao u sukob sa radnicom O. R. ponašajući se grubo, fizički je gurajući iz prostorije i tom prilikom, nakon što je gurnuo na staklo metalnih vrata, rabio staklo i lakše je povredio. Dalje je utvrđeno da se dana 14. X 2002. godine u kancelariji direktora grubo ponašao, omalovažavao direktora kao osobu i njenu funkciju, a dana 18. X 2002. godine odbio nalog direktora da radi davanja izjave dođe u njegove prostorije. Zbog navedenog direktor tuženog je dana 21. X 2002. godine upozorio tužioca o postojanju razloga za otkaz ugovora o radu, a istog dana tužilac je rešenjem broj 177 od 21. X 2002. godine udaljen sa rada zbog povreda radnih dužnosti propisanih čl. 9. st. 2. alineja 6. Ugovora o radu. Po pribavljenom mišljenju sindikata, direktor tuženog je dana 2. XII 2002. godine, na osnovu čl. 101. st. 1. tač. 3. i 4. Zakona o radu doneo osporeno rešenje kojim je tužiocu otkazan ugovor o radu zbog učinjenih povreda na radu – ometanje zaposlenih u procesu rada kojim se otežava izvršenje radnih obaveza, odbijanje izvršenja radnog ili drugog naloga izdatog od strane rukovodioca i postupanja protivnom ovakvom nalogu.

Na tako utvrđeno činjenično stanje pravilnom primenom materijalnog prava, nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtev tužioca kojim je tražio poništaj rešenja o otkazu ugovora o radu.

Naime, u svakom preduzeću postoje određena pravila unutrašnjeg reda i ponašanja prema ostalim zaposlenima i trećim licima. Narušavanje tih pravila pretpostavka je za pozivanje zaposlenog na odgovornost. Stoga, nedolično ponašanje tužioca prema drugom zaposlenom u poslovnim prostorijama i izazivanje nereda – verbalnog sukoba i fizičkog napada, kao i omalovažavanje direktora, predstavlja kršenje radne discipline i ponašanje zbog koga tužilac u smislu čl. 101. st. 1. tač. 4. Zakona o radu ne može da ostane na daljem radu kod tužene. Kako je pre donošenja osporenog rešenja tužilac upozoren o postojanju razloga za otkazivanje ugovora o radu, a zatraženo je i pribavljeno mišljenje sindikata, to je osporeno rešenje doneto u zakonito sprovedenom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 948/06 od 1. XI 2006)